

Опубліковано: Матеріали II Міжнародній науково-практичній конференції
«Краєзнавство і туризм у соціокультурному розвитку особистості»
24-25 лютого 2011 року. – Глухів: РВВ Глухівського НПУ
ім. О. Довженка. – 2011. – С. 97 – 100.

Пацюк В.С., асистент кафедри фізичної географії та геології
Криворізького державного педагогічного університету

ВИДОВА СТРУКТУРА ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ЯК ПЕРСПЕКТИВНОГО НАПРЯМУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

Гіпершвидкі темпи розвитку туризму у світі, що є характерною особливістю сьогодення, обумовлені його низькою капіталоемністю, високою рентабельністю та значним мультиплікативним впливом на соціально-економічний розвиток країн. На фоні цього актуалізується необхідність створення оригінального туристичного продукту, що, в свою чергу, сприяє розширенню спектру туристичних видів. В цілому за прогнозами розвитку світового туризму, оголошеними на конференції ВТО в Лісабоні, проголошені п'ять перспективних туристичних напрямків XXI століття: пригодницький, екологічний, культурно-історичний, тематичний туризм та круїзи. Одним із напрямків тематичного туризму є індустріальний, тобто вид активного туризму, зосередженого в промислових регіонах, що має за мету споглядання індустріальних ландшафтів, ознайомлення з витворами індустріальної архітектури, відвідування як функціонуючих, так і непрацюючих виробничих підприємств з метою задоволення пізнавальних, професійних, ділових інтересів.

В цілому, у світі досить поширена практика розвитку індустріального туризму та накопичено значний досвід по залученню туристів до індустріальних об'єктів. Перші виробничі екскурсії мали місце ще в 30-х рр. XX ст., але всі вони носили епізодичний характер. Організовані тури на промислові об'єкти починають здійснюватися на початку 80-х рр. XX ст. Практика прийому відвідувачів найбільш поширена на підприємствах Західної

Європи та Північної Америки, де найбільшим інтересом користуються машинобудування, енергетика та харчова промисловість.

В Україні становлення індустріальний туризм знаходиться в зародковому стані. Визнаними лідерами за кількістю відвідувань є Чорнобильська АЕС, соляна шахта у м. Соледар та підприємства харчової промисловості.

В даному дослідженні було зроблено спробу визначити місце індустріального туризму в комплексі туристичних видів. Для цього було проаналізовано найрізноманітніші класифікації видів туризму, розробкою яких займалася ціла вчених, з яких найбільшої популярності здобули напрацювання А.Ю. Александрової, Д.І. Басюк, І.М. Вороніна, В.Г. Гуляєва, В.Г. Герасименко, М.П. Крачило, М.П. Мальської, Я.Б. Олійника та А.В. Степаненко, Е.А. Файбусовича, В.С. Сеніна, Т.Г. Сокол, О. Старовойтенко, П.А. Черемсіна. Ознайомившись та проаналізувавши дані роботи, було розроблено класифікацію видів індустріального туризму, яку схематично відображено на рис.1. В даній схемі було окремо виділено види, що розкривають внутрішню сутність туризму. Так, за *генезисом* виділяють гірничопромисловий туризм, що в свою чергу поділяється на шахтний, кар'єрний, відвальний, провальний, та фабрично-заводський туризм, підтип якого виділяється відповідно до того, об'єкти якої галузі промисловості відвідуються. За *метою відвідування* виділяють індустріально-науковий, індустріально-навчальний, індустріально-пізнавальний, індустріально-екологічний, індустріально-діловий, індустріально-розважальний, індустріально-спортивний, індустріально-екстремальний підвиди. За *хронологічним типом об'єктів відвідування* розрізняють археологічний туризм, що спрямований на відвідування старовинних об'єктів та об'єктів допромислового виробництва, дореволюційний, приурочений до об'єктів створених від початку промислового виробництва і до революції 1917 р., міжвоєнний – відвідування об'єктів, створених та діючих у період між двома світовими війнами, новий - відвідування об'єктів, створених після Другої світової війни і до здобуття

Україною незалежності, новітній - відвідування об'єктів, створених за часів незалежності.

Інші підтипи не мають такого фундаментального значення для індустріального туризму. Так, *за характером туристичних потоків* він може бути як внутрішнім, так і іноземним. *За характером організації* індустріальний туризм є, як правило, організованим, так як не всім бажаючим дозволено входити на територію виробничих установ, однак може бути і неорганізованим, коли об'єктами відвідування є відпрацьовані виробничі об'єкти. *За кількістю учасників* може бути індивідуальним, сімейним, але в більшості випадків є груповим. *За строками та тривалістю* перебування в подорожі може бути короткотерміновий (1- 3 дні), середньої тривалості (4-7 днів) та багатоденний (понад тиждень), проте, зазвичай, індустріальні тури бувають короткотерміновими. *За інтенсивністю туристичних потоків* індустріальний туризм може бути постійним (відвідування об'єктів фабрично-заводського типу) та сезонний (відвідування об'єктів гірничо-видобувного типу). *За джерелами фінансування* – комерційний та соціальний. *За віком учасників* він буває шкільним, представлений у більшості випадків профорієнтаційними екскурсіями, молодіжним, спрямований на задоволення пізнавальних, екстремальних та розважальних мотивів, дорослий, що має за мету забезпечення професійних та ділових мотивів та індустріальний туризм осіб третього віку, що представлений дуже слабо та спрямований на забезпечення, як правило, пізнавальних мотивів. *За видами пересування* – пішохідний, що переважає при відвідуванні гірничопромислових ландшафтів та об'єктів індустріальної спадщини, з використанням традиційних та нетрадиційних (канатних доріг, фунікулерів) транспортних засобів, змішаний, коли під час індустріальних турів використовується пішохідний та транспортні види пересування.

Таким чином, різноманітна видова структура індустріального туризму сприяє можливості його багатоаспектного позиціонування на міжнародний туристичний ринок. Оскільки в наш час країні, щоб зайняти прибуткову нішу

на туристичному ринку варто презентувати якомога багатогранніший туристичний продукт, то відповідно, Україні, як країні, що має значний потенціал для становлення індустріального туризму, варто активізувати розвиток даного туристичного напрямку.

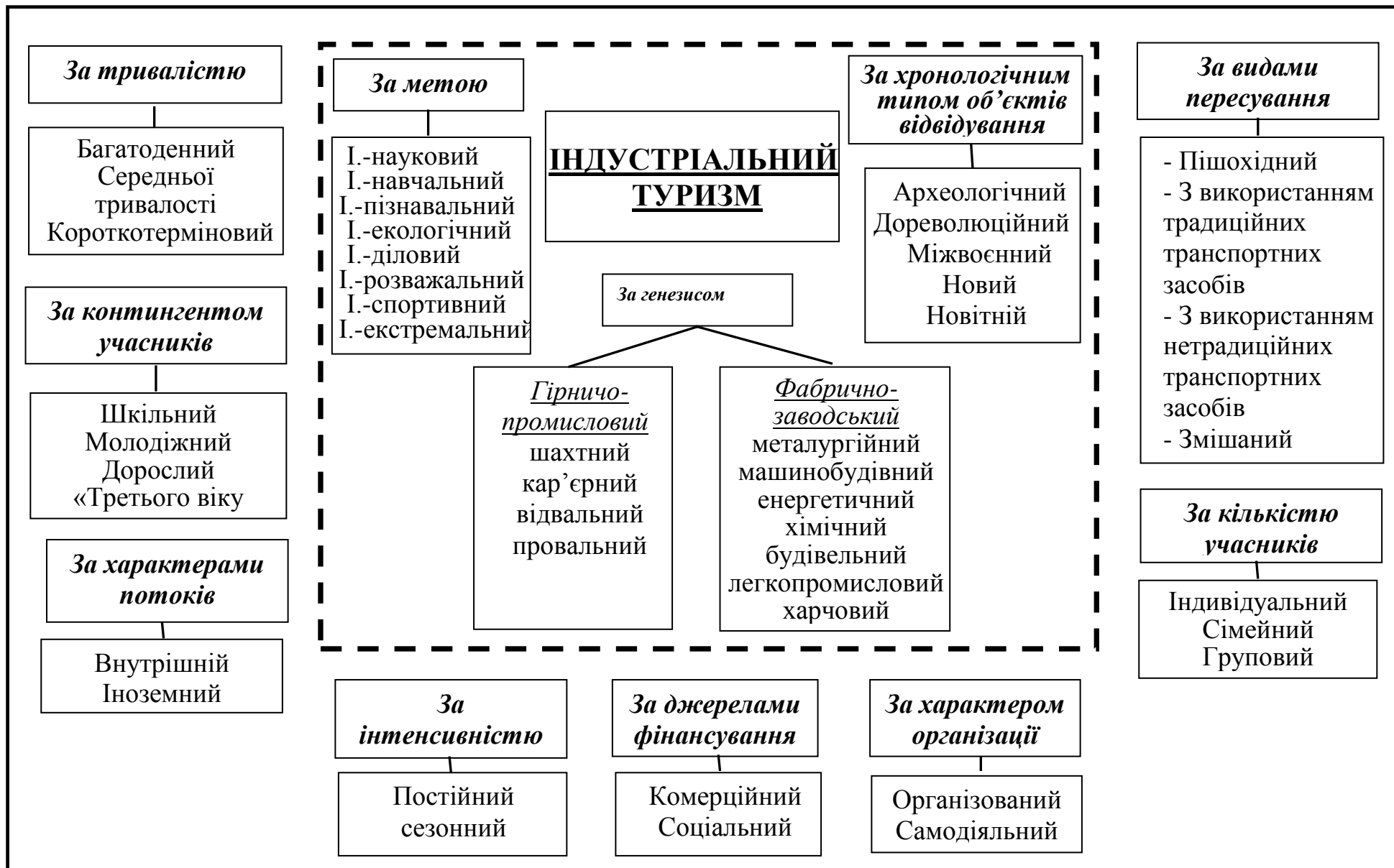

Рис. 1. Класифікація видів індустриального туризму